

ION NANIA

25 martie 1934 - 14 decembrie 2009

În una din ultimele nopți ale anului 2009, cea dintre 13 și 14 decembrie, ne părăsea brusc și de nimeni știut, singur în apartamentul său din cartierul Trivale, Ion Nania. „Domnul profesor“- pentru unii, „domnul Nania“- pentru cei mai tineri, „nenea Jean“- pentru cei mai apropiați. La cei 75 de ani, vârsta la care l-a surprins momentul marii treceri, Ion Nania era încă extrem de activ: frecventa regulat sala de lectură a arhivelor, scria permanent articole, condusese până de curând destinele unei reviste istorice locale, participa intens la sesiunile de comunicări științifice (de exemplu, în programul sesiunii Muzeului Județean Argeș din octombrie 2009 îl regăsim cu nu mai puțin de trei comunicări). Tocmai de aceea trista veste ce s-a suprapus peste imaginea omului încă energetic și „în putere“ a fost de natură să-i surprindă și să-i contrarieze pe mulți.

Născut la 25 martie 1934 în sudul județului Argeș, în satul Leșile (comuna Teiu), acolo unde și-a petrecut copilăria și și-a desăvârșit primele studii școlare, Ion Nania a păstrat toată viața demnitatea, seriozitatea și perseverența specifice țăranului român neaoș, autentic, încă neperversit de experimentele socio-economice dictate de ideologiile politice mai noi. După ciclul gimnazial finalizat în 1950 la școala din Teiu-Deal, își continuă studiile la Liceul Brătianu din Pitești, urmând apoi cursurile Facultății de Limba Română-Istorie din cadrul Institutului Pedagogic București. După absolvire (1956), revine în zona natală, ca profesor la Bârlogu și Teiu. Între 1961 și 1967 este muzeograf principal la Muzeul Regional Argeș, pentru o scurtă perioadă ocupând și funcția de director al acestei instituții. După 1967 se îndreaptă din nou către învățământ, până la pensionare (1990) funcționând ca profesor de istorie la școala din Mozacu și apoi la școlile 10 și 12 din Pitești.

În domeniul cercetărilor arheologice și istorice, numele lui Ion Nania rămâne indisolubil legat de abordarea unor aspecte esențiale legate de preistorie, protoistorie și evul mediu. Dintre cele mai importante, se impun a fi amintite aici minuțioasele sale cercetări de teren în domeniul paleoliticului, efectuate în anii '60 ai sec. XX pe valea Argeșului, dar și pe cele ale râurilor Dâmbovnic, Mozacu și Neajlov, cercetări ce au condus la lărgirea ariei cunoscute atunci a culturii de prund; pentru perioada eneolitică, se detașează cu ușurință campaniile de săpături arheologice desfășurate la tellul nr. 1 de la Teiu (1959 și 1963), executate împreună cu arheologul Sebastian Morintz de la Institutul de Arheologie din București și care au condus la cercetarea integrală, pentru prima oară în cadrul culturii Gumelnița, a tellului respectiv; pentru finalul epocii bronzului și începutul primei epoci a fierului, importantă rămâne implicarea sa în recuperarea și valorificarea științifică a depozitului de bronzuri de la Slătioara-Sacoți (jud. Vâlcea), descoperit întâmplător în 1959; tot pentru prima epocă a fierului, se remarcă cercetarea arheologică a necropolei tumulare de tip Ferigile de la Curtea de Argeș - „Rodovanu“ (1963); în domeniul evului mediu timpuriu menționăm importante descoperiri arheologice pe care le-a făcut la Bârlogu (1964-1965). Nu putem încheia această serie de contribuții majore aduse de Ion Nania la arheologia și istoria spațiului argeșean fără a menționa permanenta preocupare de a localiza în acest areal celebra bătălie de la Rovine, încercare tenace oglindită în multe dintre căutările sale pe teren, precum și în numeroase materiale scrise.

A fost un arheolog cu adevărat pasionat, constituind în urma cercetărilor sale îndelungate de teren o impresionantă colecție arheologică alcătuită din peste 3000 de piese aparținând tuturor epocilor istorice, din paleolitic până în evul mediu târziu. În 1995 Muzeul Județean Argeș a achiziționat această colecție remarcabilă care constituie acum un fond distinct în patrimoniul arheologic al muzeului – „Colecția Nania“.

Rod al unor intense cercetări de teren dublate de o solidă documentare arhivistică, volumele publicate de Ion Nania sunt în măsură să oglindească succesiunea și jalonarea principalelor preocupări științifice ale sale. Primele două volume sunt dedicate istoriei vânătorii și vânatului din țara noastră (*Istoria vânătorii în România - 1977; Vânatul pe teritoriul României - 1991*), cel de-al treilea, masiva monografie a comunei Mozăceni (*Mozăceni - O veche așezare din fosta țară Vlașca - 2004*), considerată „o monografie model“ (Ștefan Negrea), este închinat studiului istoric, arheologic, etnografic, cultural etc. al spațiului natal, iar ultimele două, ambele cu specific etnografic (*Legende și tradiții - 2007; Rusaliile – Sărbătoare multimilenară în spațiul românesc - 2009*), sunt contribuții aduse la păstrarea și valorificarea unor legende, tradiții și obiceiuri populare caracteristice sudului județului Argeș. Rămânem cu regretul absenței din lista bibliografică a operelor științifice semnate de Ion Nania a unei întrutotul justificate și necesare monografii a tellului gumelnițean nr. 1 de la Teiu, sit arheologic cercetat integral prin săpătură arheologică, în colaborare cu Sebastian Morintz.

Cele peste 100 studii și comunicări științifice publicate de Ion Nania în reviste și periodice de profil locale sau naționale, lucrări inventariate până la nivelul anului 2002 de către Spiridon Cristocea în al său dicționar de istorici argeșeni, precum și de Alexandru Mărchidan, într-o anexă la volumul *Rusaliile...* (până la nivelul anului 2009), relevă din plin contribuții substanțiale aduse în domenii diverse, precum arheologia, istoriografia, etnografia, zoologia, ornitologia etc. Autorul a rămas

întotdeauna fidel preocupărilor sale de istorie și arheologie argeșeană, cum demonstrează și ultimele sale contribuții apărute, de exemplu, în paginile anuarului de față: *Necropola hallstattiană de la Țițești și Localizarea și datarea luptelor de la Rovine și „de la locul numit Argeș“*, în nr. XI / 2002, *Descoperiri arheologice pe vatra Piteștilor*, în nr. XII / 2003.

Imaginea activității științifice și de popularizare desfășurate de Ion Nania ar rămâne incompletă dacă nu am aminti faptul că în ultimii ani de viață, discursul său public a devenit tot mai radical, chiar cu tentă virulentă. Exemplificările pot fi numeroase, însă ne oprim doar asupra uneia dintre ultimele sale comunicări publice, cuprinsă în programul Sesiunii anuale de comunicări a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST), desfășurată la Academia Română în octombrie 2009, comunicare intitulată *Degradarea naturii și lichidarea cercetării Științelor naturale în paralel cu ștergerea engramelor memoriei naționale în timpul dictaturii comuniste în județul Argeș*.

Dincolo de unele controverse generate de prea puternica lui personalitate, de patima, împinsă uneori până la extrem, cu care își argumenta teoriile și propriile viziuni asupra unor puncte sensibile ale arheologiei și istoriei spațiului românesc, Ion Nania rămâne o personalitate importantă a istoriografiei și arheologiei argeșene și chiar naționale, un model demn de urmat în privința pasiunii, perseverenței și atașamentului de aceste discipline cărora le-a dedicat întreaga sa viață. Și, mai ales, Ion Nania rămâne un mare patriot, o *rara avis* din ce în ce mai greu de găsit astăzi, în contextul globalizării și al diluării valorilor naționale.

Dragoș Măndescu